

Elisabeth Lockhorn: Andreas Burnier, metselaar van de wereld.

Augustus/Atlas Contact, 2015 1e dr., 2016 4e dr.. 543 p.

Andreas Burnier is het pseudoniem van Catharina Irma Dessaur. Door vrienden werd zij Ronnie genoemd. Zij leefde van 3 juli 1931 tot 18 september 2002. Zij was vrouw, lesbienne en Jood – dat zijn drie grote thema's in haar leven als schrijver. Een ander groot thema is de wetenschap. Zij was professor doctor in een vak dat zij zelf wel noemde criminosophie. Dat zij criminologie een eigen naam gaf is kenmerkend: op alles waar zij zich mee bezig hield drukte zij haar eigen stempel. Niets stond haar zo ver als onderdanigheid en het conventionele.

'Metselaar van de wereld' was een benaming die een vriendin haar gaf om haar pogingen steeds weer een wereldbeeld op te bouwen. Een periode van haar leven heeft ook antroposofie daarin een rol gespeeld. Dat is de reden dat dit boek is opgenomen in de antroposofische bibliotheek.

Elisabeth Lock Horn ontmoette Ronnie in 1994 nadat haar uitgever haar had gevraagd om haar interviews met Nederlandse schrijfsters te bundelen onder de naam Geletterde vrouwen. Zij vond dat Andreas Burnier daar bij hoorde en nam contact op met de toen 63-jarige.

Vier jaar na de dood van Ronnie schrijft ze een uitgebreid artikel over haar en 10 jaar later is deze biografie verschenen. Ze heeft daarvoor meer dan honderd mensen gesproken die ze uitgebreid aan het woord laat. De twintig boeken van Burnier en de vele artikelen die al naar gelang het onderwerp soms ook verschijnen onder de naam Professor doctor C.I.Dessaur, bespreekt ze door voor- en tegenstanders aan het woord te laten. Het enorme materiaal dat zo is verzameld staat de leesbaarheid niet in de weg. Dat is zowel te danken aan de levendige persoonlijkheid van de schrijfster/geleerde als aan de redactie van dit boek.

Belangrijk thema, ook nu weer actueel, is euthanasie. Daarbij ging en gaat het om 'het opzettelijk levensbeëindigend handelen door een ander dan de betrokkene op diens verzoek.'

Ruim voor het betreffende wetsvoorstel behandeld wordt, voorjaar 1986, schrijft Ronnie er een artikel over: 'De zelfmoord op zieken en bejaarden' met een verwijzing naar de Hitlertijd. Dat geeft veel ophef, ook onder haar vrienden en bewonderaars. 'Hoe was het mogelijk dat een schrijver die homoseksueel was en feministisch, en die dus wel progressief moest zijn, zich keerde tegen een ontwikkeling die als uitermate vooruitstrevend werd beschouwd?' Maar juist een dergelijke koppeling, een package deal, verafschuwde ze.

Daarna laten Chris Rutenfrans, die later bij haar zal promoveren, en professor Dessaur een boekje verschijnen dat ook heel duidelijk is, gezien alleen al de titel: 'Mag de dokter doden?',

maar dat verschillende kanten van de zaak belicht.

In een bespreking hiervan zegt Jaap Goedegebuure dat hij in de toelichtende teksten van het boekje de kern ontwaart: de mechanisering en bureaucratisering van de moraal, waarin burgers de verantwoordelijkheid afschuiven ten koste van een eigen zelfstandig oordeel.

Verbazingwekkend stil blijft het in de hoek van de antroposofen. Hoewel men zou verwachten juist in die hoek medestanders te vinden, onthoudt men zich angstvallig van commentaar. Rudolf Mees, jeugdvriend van Burnier, bekent achteraf eerlijk: "Ik heb mij wel eens afgevraagd of wij antroposofen Andreas te vaak in haar eentje op de barricaden hebben laten staan. Zij had de moed ongemakkelijke vragen te stellen, maar wij keken de andere kant op."

Hoe Ronnie Dessaur met antroposofie in aanraking komt, bij de familie Cornelius bij wie ze in de oorlog enkele maanden was ondergedoken en later door haar contact met de familie Zeylmans van Emmichoven – het is een van de vele aspecten van haar leven die uitvoerig worden besproken.

Jaap van Waning, Zutphen, juni 2017